

რეზიუმე

რისკების მართვის ამოცანა დღითიდღე სულ უფრო აქტუალური ხდება მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებიდან გამომდინარე. დღესდღეისობით უამრავი ინფორმაცია არსებობს მიწისძვრების, წყალდიდობის, ხანძრების, საგზაო შემთხვევების შესახებ, რომლებსაც თან სდევს ქონების განადგურება, ადამიანთა დასახიჩრება და მსხვერპლი. სტატიაში ვისაუბრებთ რისკების შესახებ, რისკების სახეობებზე, რომლებიც დაკავშირებულია ბიზნეს საქმიანობასთან, ზარალის წარმოქმნის შემთხვევაში რა გზებს უნდა მივმართოთ, თუ როგორ ხდება რისკისგან თავის არიდება, რისკის შემცირება, აქვე აღწერილია დაზღვევადი და დაუზღვევადი რისკები.

საკვანძო სიტყვები: რისკები, სპეკულაციური რისკი, სუფთა რისკი, თვითდაზღვევა

Summary

Risks, Methods of Risk Management, How to avoid Risks

Risk management is becoming increasingly topical in the world of current events. Nowadays there is a lot of information about earthquakes, fires, traffic accidents, which are accompanied by the destruction, mutilation and human sacrifice. Now we'll talk about the risks, the risks to the species, which are related to business activities, the ways to turn to in case of loss, how to avoid risk, risk reduction, there is described insurable and uninsurable risks too in this article.

Keywords: Risks, Speculative Risk, Pure Risk, Self Insurance

შესავალი

რისკების მართვის ამოცანა დღითიდღე სულ უფრო აქტუალური ხდება მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებიდან გამომდინარე. ყოველდღიურად საინფორმაციო საშუალებები გვამცნობენ მიწისძვრების, წყალდიდობის, ხანძრების, საგზაო შემთხვევების შესახებ, რომლებსაც თან სდევს ქონების განადგურება, ადამიანთა დასახიჩრება და მსხვერპლი. ამგვარ ცნობებს — ინფორმაციებს იმდენად მივეჩვიეთ, რომ ჩვენ მათ ვიღებთ როგორც ყოველდღიური ცხოვრების აუცილებელ ატრიბუტს.

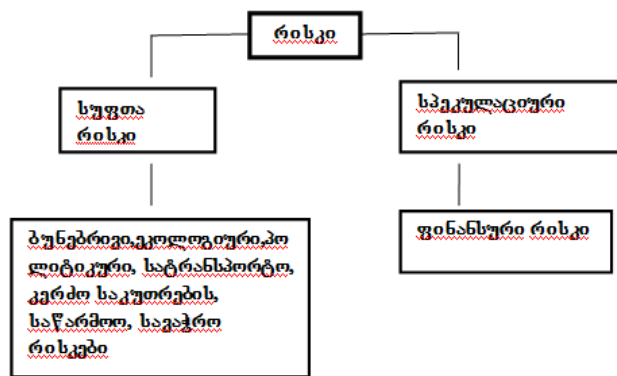
ბიზნესის თვალსაზრისით ამ მოვლენებს ცოტა

სხვაგვარი მნიშვნელობა ენიჭება. მენარმეებმა უნდა დაფარონ ზარალი და გადაუხადონ საკომპენსაციო თანხები იმ ადამიანებს, რომლებმაც მიიღეს სხვადასხვა სახის ფიზიკური დაზიანებები. გარდა იმ მოვლენებისა რომლებიც “ცხელი” ამბების სახით ხვდება საინფორმაციო გადაცემებში, არსებობს ათასობით სიტუაცია რომელიც შეიძლება გახდეს სასამართლოს განხილვის საგანი — წარმოებაში მომხდარი უბედური შემთხვევიდან დაწყებული, სხეულის დაზიანებით დამთავრებული, რომელიც გამომწვეულია წარმოების მიერ გამოშვებული წუნდებული საქონლით.

ძირითადი ნაწილი

როდესაც ვამბობთ რისკს, ჩვენ ვგულისხმობთ ზარალის შესაძლებლობას, ზარალის შესაძლებლობის ხარისხს და შესაძლებელი ზარალის მოცულობას. არსებობს „რისკის“ ცნების მრავალი განმარტება. შეიძლება ჩამოვყალიბოთ მოცემული სფეროსთვის ამ ცნების განსაზღვრის საკმაოდ დეტალიზებული მიდგომები. კერძოდ, რისკი შეიძლება განიმარტოს როგორც კონკრეტული ფინანსური დანაკარგების დონე გამოსახული: ა) დასახული მიზნის მიუღწევლობაში; ბ) პროგნოზირებული შედეგის განუსაზღვრელობაში; გ) პროგნოზირებული შედეგის სუბიექტურ შეფასებაში. ამიტომ

კაპიტალის ჩადების ობიექტები, რომლებიც ასოცირდებიან დანაკარგების უფრო მეტ ზომასთან, განიხილება როგორც უფრო რისკიანი. ბიზნესში არსებობს რისკის რამოდენიმე სახეობა:

ნახ.1 ფინანსური რისკის კატეგორიები

სუფთა რისკი — განისაზღვრება როგორც ზარალის წარმოქმნის საშიშროება მოგების მიღების შანსის გარეშე. სუფთა რისკს ადგილი აქვს მაგალითად, ხანძრის დროს, უბედური შემთხვევის ან სხვადასხვა დაზიანებების დროს. თუ ანალოგიური მოვლენები

ხდება, კომპანია კარგავს ფულს, ხოლო თუ არ ხდება — კომპანია არ იღებს არაფერს.

სპეკულაციური რისკი — ეს რისკის ისეთი ტიპია რომელიც ითვალისწინებს, როგორც მოგების, ასევე ზარალის შესაძლებლობას. სპეკულაციური რისკს ადგილი აქვს მაშინ, როდესაც მაგალითად, თქვენ დებთ ფსონს იპოდრომზე, ტოტალიზატორზე ან თამაშობთ პოკერს. ასეთივე რისკებს მიეკუთვნება ფირმის ქმედება, როდესაც ის მიისწრაფის მოგების გაზრდისაკენ ოფციონების, ახალი მოწყობილობების, დამატებითი სასაქონლო-მატერიალური რესურსების შეძენის და მსგავსი სხვა ქმედებების ხარჯზე, რომელთა შესრულების დროს ზარალის ალბათობა მცირეა, ხოლო მათი მოცულობა წინასწარ არის ცნობილი.

რისკის მართვის მეთოდები.

რისკებისგან თავის არიდება

ბიზნესში განსაკუთრებულ საშიშროებას წარმოადგენს სუფთა რისკი. ასეთი რისკები ემუქრება თვით კომპანიის არსებობასაც კი. ამგვარი რისკების არსის განსაზღვრის შედეგად, კომპანიას შეუძლია განახორციელოს რისკების მართვასთან დაკავშირებით, შემდეგი ქმედებები:

1. რისკის შემცირება; ფირმას შეუძლია შეამციროს რისკის წარმოქმნის საშიშროება ისეთი პროგრამების დანერგვით, როგორიცაა, მაგალითად, ტრენინგები ხანძრის წარმოქმნის შემთხვევაზე, უსაფრთხოების ტექნიკის შემოწმება, მოწყობილობების რემონტი, სანიტარული განათლება, უბედური შემთხვევების თავიდან ასაცილებელი ქმედებები და ა.შ. ბევრ მაღაზიაში დამონტაჟებულია ვიდეოკამერები, რომელთა საშუალებით მაღაზიის მფლობელები ცდილობენ გაქურდვასთან დაკავშირებული რისკის შემცირებას.

2. რისკისაგან თავის არიდება; ხშირად რისკი გარდაუვალია. შეუძლებელია თავიდან ავიცილოთ ხანძარი, გაქურდვა, საავტომობილო ავარია ან სხეულის დაზიანება. მეორეს მხრივ ბევრი კომპანია ცდილობს თავიდან აიცილოს რისკი, გამოიყენებენ — უარს ამბობენ რა თავიანთ საქმიანობაში სახიფათო, საშიშ სამუშაოებზე, ან ამგვარი სამუშაოების ჩატარებაზე კონტრაქტს დებენ სხვა ფირმებთან.

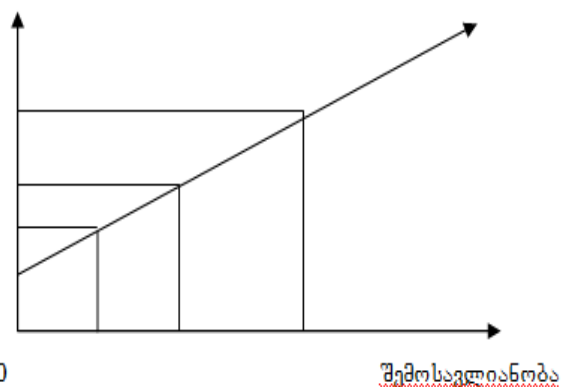
3. რისკისაგან თვითდაზღვევა; თვითდაზღვევა არის ქმედება როდესაც კომპანია დამოუკიდებლად ცდილობს განსაკუთრებულ სიტუაციებში დაფაროს ზარალი. ამისათვის ის წინასწარ ქმნის სპეციალურ სადაზღვევო ფონდს და უარს ამბობს სადაზღვევო პოლისის შეძენაზე. როგორც წესი, თვითდაზღვევას კომპანიები მიმართავენ ჩვეულებრივი სარჩელის დასაკმაყოფილებლად, ხოლო “კატასტროფის შემთხვევებისათვის” იძენენ სადაზღვევო პოლისებს. თვითდაზღვევა მიზანშეწონილია იმ შემთხვევაში, როდესაც ფირმა შედგება ერთმანეთისაგან დაშორებული ფილიალებისაგან. ასეთ შემთხვევაში უფრო ადვილია იმ რისკების მართვა, რომლებიც დაკავშირებულია ხანძართან, გაქურდვასთან და სხვა ამგვარ ზარალთან. ხოლო იმ ფირმებისათვის, რომლებსაც დიდი ოდენობით ქონება კონცენტრირებული

აქვთ ერთ ადგილას და უბედური შემთხვევის დროს შეიძლება მთლიანად იყოს განადგურებული,

4. დაზღვევის ყიდვა; უნდა ვაღიაროთ, რაც არ უნდა ზედმინევით ზუსტად შევასრულოთ ყველა რეკომენდაცია, რომელიც დაკავშირებულია რისკების თავიდან აცილებასთან, ის მხოლოდ ამცირებს რისკის ალბათობას, რადგანაც სხვადასხვა სახის უბედური შემთხვევისაგან ასი პროცენტით თავის არიდება წარმოუდგენელია — ისინი მაინც ხდება. აქედან გამომდინარე, იმ მიზნით რომ კომპანიებმა შეამცირონ მოსალოდნელი დანაკარგები (ზარალი) ისინი მიმართავენ სადაზღვევო კომპანიებს.

რეალურ სიტუაციაში რისკი არასოდეს არაა 0-ის ტოლი, მაგრამ მაგალითად საბანკო სექტორში, ბანკმა უნდა განსაზღვროს მისი მოცულობითი მაჩვენებლები. მთავარია — არ გადააჭარბოს რისკის განსაზღვრულ სიდიდეს, რის შემდეგაც უკვე ირრვევა წრფივი დამოკიდებულება (წრფე იღებს პარაბოლის სახეს). და წარმოიშვება მხოლოდ ნაგების მიღების საშიშროება, რისკის დასაშვები ზონიდან გამოუსვლელად.

რისკი

ნახ.2 შემოსავლიანობა და რისკი

იზრდება რისკის დონე, როდესაც:

- მოულოდნელად და სწრაფად წარმოიშობა პრობლემები;
- დასმული ახალი ამოცანები არ შეესაბამება ბანკის ძველ გამოცდილებას;
- ბანკის ხელმძღვანელებს არ ძალუძთ მიიღონ აუცილებელი და სასწრაფო ზომები, რომელთაც შეუძლიათ გააუმჯობესონ სიტუაცია;
- საბანკო საქმიანობის არსებული წესი ან საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზა ხელს უშლის კონკრეტული სიტუაციისთვის ოპტიმალური ზომების მიღებაში.

დასკვნა

ზემოთ განხილული რისკების სისტემა საშუალებას იძლევა ბიზნესის ზოგიერთი სახისთვის, მაგალითად ვაჭრობისათვის, გადავწყვიტოთ პრაქტიკული ამოცანები, რომლებიც დაზღვევასთან არის დაკავშირებული. აქედან გამომდინარე, საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციისას ადეკვატურად უნდა გავითვალისწინოთ ის რისკები, რომლებიც ახლავს საქმიანობის ამ სფეროს და რეალურად არსებობენ შესაბამის რისკების ქვესივრცეში.

საფინანსო სექტორს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის ეკონომიკისათვის, ვინაიდან იგი ასრულებს ყველაზე ეფექტიანი შუამავლის როლს კრედიტორებსა და მსესხებლებს შორის. მაგალითად კომერციული ბანკები, რომლებიც წარმოადგენენ საფინანსო სექტორის ძირითად რგოლს საქართველოში, იღებენ რა დეპოზიტებს მოსახლეობისა და კომპანიებისგან, ახორციელებენ მათ შემდეგ გადასესხებას სხვა შინამეურნეობებსა და საწარმოებზე. ამავე დროს, კომერციული ბანკების მეშვეობით ხორციელდება უნაღდო ტიპის ყოველგვარი ანგარიშსწორება როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ. ამიტომ ჩვეულებრივი კომპანიებისგან განსხვავებით, კომერციული ბანკების ან საფინანსო სექტორის სხვა წარმომადგენლების პრობლემები მყისიერად აისახება დანარჩენ ეკონომიკაზე. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია საფინანსო სექტორის რისკების მუდმივი მონიტორინგ, როგორც ცალკე აღებული საფინანსო ინსტიტუტის, ასევე მთლიანად სექტორის დონეზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. რ. კაკულია, ფინანსების ზოგადი თეორია, თბ., 2004
2. ცაავა გ., აბრამია თ., ცაავა დ., რისკოლოგია (ფინანსური და საბანკო-საკრედიტო რისკების მენეჯმენტი), თბ. 2007.
3. Москвин В.А.. Управление рисками при реализации инвестиционных проектов. М.:»Финансы и статистика»,2004
4. <http://www.grandars.ru>
5. <http://www.nplg.gov.ge/>
6. <http://www.nbg.gov.ge>